

تأثیر جهانی شدن بر آینده توسعه آموزش عالی استازاندرانز بمنظور ارائه مدل

حنیفه ولی نیا پاشا^۱، فرشیده زامنی^۲، ترانه عنایتی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۲۵

چکیده:

جهانی شدن پدیده ای است که امروزه تمام ارکان جامعه را به سوی یکپارچگی سوق می دهد، به عبارتی آموزش عالی بخش ضروری و سازنده بستر فرهنگی جوامع بوده و از تحولات عمیق جهانی شدن متأثر می گردد؛ این پژوهش با هدف شناخت تأثیر جهانی شدن بر آینده توسعه آموزش عالی استازاندرانز و ارائه مدل مناسب در این زمینه انجام شد. روش این پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی بوده جامعه آماری آن شامل کلیه اعضای هیئت علمی دانشگاه های استازاندرانز اعم از دولتی، پیام نور، آزاد و غیرانتفاعی که از میان جامعه مذکور با استفاده از فرمول کوکراد تعداد ۳۴۸ نفر و در بخش کیفی نیز با روش نمونه گیری به صورت هدفمند و گلوله برفی با در نظر گرفتن قانون اشباع ۱۵ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای گردآوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. روایی صوری پرسشنامه توسط صاحب

نظران بررسی و تأییدگردید جهت بررسی روایی محتوایی آن CVR محاسبه و مقدار ۰/۷۲ به دست آمد؛ همچنین همبستگی گویه ها علاوه بر تأیید تحلیل عاملی توسط معادلات ساختاری و پایایی پرسشنامه نیز با آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰ مورد تأیید قرار گرفت. برازندگی مدل معادلات ساختاری، تأثیر جهانی شدن بر آینده توسعه آموزش عالی در ایران را تأیید نمود و نشان داد جهانی شدن بر وضعیت آموزش، روندهای پژوهش، نیازسنجی و آینده توسعه آموزش عالی موثر است. ($t > 1.96$, $Sig < 0.05$). با استفاده از ضریب تعیین (R^2) منتج از معادلات ساختاری جهانی شدن بر توسعه حوزه های آموزشی ۱۱٪، پژوهشی ۸٪ و نیازسنجی ۷٪ نظام آموزش عالی موثر می باشد و همچنین ضریب بتا مقدار این تأثیر را به ترتیب ۲۹٪، ۲۴٪ و ۲۲٪ نشان داد. نتیجه این پژوهش حاکی از آن است جهانی شدن بر حوزه های آموزشی و پژوهشی نظام آموزش عالی موثر بوده؛ به طوری که فرآیند جهانی شدن نظام آموزش عالی را با نیازهای جدیدی مواجه نموده و موجب تدوین روندهای آموزشی و پژوهشی نوینی می شود که این امر توسعه جدی آموزش عالی را به دنبال خواهد داشت

واژه های کلیدی: نظام آموزش عالی، پژوهش محور، کارآفرینی، تجاری سازی دانش

¹ دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری.
hanife.pasha2017@gmail.com

² دانشیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری (نویسنده مسئول).
f_zameni@yahoo.com

³ استادیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری.
tenayati@yahoo.com

مقدمه

جهانی شدن تا حدودی پدیده‌ای نوظهور است که در ادبیات معاصر جهان جایگاهی ویژه یافته و اندیشه‌ها و نظریات بسیاری را به خود معطوف کرده است. جهانی شدن به مجموعه‌ای از دگرگونی‌ها اطلاق می‌شود که نه تنها عرصه‌های سیاست و اقتصادی بلکه علم، فرهنگ و شیوه زندگی را نیز دگرگون می‌کند؛ زنجیره‌ای از دگرگونی‌ها که عرصه‌های گوناگون فرهنگ، سیاست و اقتصاد کشورهای جهان را در بر گرفته است و روابط متنوع و متقابل میان واحدهای مستقل علمی برقرار می‌کند (بادامچی، پارسانیا، & کلانتری، ۲۰۲۰).

در فرهنگ‌های دیکشنری، جهانی شدن به منزله رشد در مقیاس جهانی تعریف شده است. به عقیده مالکوم واترز^۲، جهانی شدن فرآیند اجتماعی‌ای است که در آن قیدوبندهای جغرافیایی که بر روابط اجتماعی و فرهنگی سایه افکنده است، از بین می‌رود و مردم به‌طور فزاینده‌ای از کاهش این قید و بندها آگاه می‌شوند (فرهادی‌محللی & علی، ۲۰۱۱).

مارتین آلبرو^۳، جهانی شدن را، جهانی ساختن یا جهانی ساخته شدن و دگرگونی تاریخی می‌داند. به عقیده آلبرو جهانی شدن فرآیندهایی است که بر اساس آن تمام مردم جهان در جامعه واحد و فراگیر جهانی به هم پیوند می‌خورند. (رضوی، عبدالله، & فر، ۲۰۱۳). صندوق بین‌المللی پول^۴ جهانی شدن را ادغام وسیع تر و عمیق تر تعریف می‌کند به عبارت دیگر جهانی شدن را «رشد وابستگی متقابل کشورها در سراسر جهان از طریق افزایش حجم و تنوع مبادلات کالا و خدمات و جریان سرمایه در ماورای مرزها و همچنین از طریق پخش گسترده تر و وسیعتر تکنولوژی» می‌داند. در معنای خاص جهانی شدن عمده‌ترین میراثی است که قرن ۲۱ از آخرین دستاوردهای علوم اجتماعی در آخرین دهه قرن بیستم به ودیعت گرفته است. بنابراین، در مفهوم عام جهانی شدن از سوئی معادلا با واژه بین‌المللی به کار می‌رود که عبارت است از افزایش تعاملات و وابستگی‌های بین مردم کشورهای مختلف. جهانی شدن شکل‌گیری شبکه‌ای است که طی آن اجتماعات که پیش از این در کره‌های دورافتاده و منزوی بودند، در وابستگی متقابل و وحدت جهانی ادغام می‌شوند. از اینرو جهانی شدن به معنی تغییر دادن منجر به فضا و زمان و فشرده ساختن آن است (Khodaverdi, ۲۰۱۱).

جهانی شدن و پیشرفت ارتباطات، دال بر آن است که هر یک از ما، با رفتار و افکار ما می‌توانیم تقریباً تأثیری مستقیم یا غیر مستقیم بر دیگر مردمان در هر کجای جهان بگذاریم، بدون آنکه حتی خودمان به طور کامل از آن فرایند آگاه باشیم (Hirsch and Weber, ۲۰۱۷). آموزش عالی از فرهنگ جامعه‌ای که آن را در بر گرفته است، تأثیر می‌پذیرد و نیز بر آن تأثیر می‌گذارد؛ از بطن جامعه متولد می‌شود و به شکل گرفتن جامعه هم کمک می‌کند (Khorshidi, ۲۰۰۴). درباره بعد فرهنگی - اجتماعی و آموزش جهانی شدن دو دیدگاه کلی وجود دارد: جهان به سمت تنوع فرهنگی و چند قطبی شدن گام بر می‌دارد و جهان به سوی یگانگی و تک قطبی شدن حرکت می‌کند و در نهایت فرهنگ غرب به دلیل برخورداری از امکانات تبلیغی بیشتر بر دنیا مسلط می‌شود. در هر دو دیدگاه به قابلیت‌های بالقوه و بالفعل مؤسسات آموزش عالی برای فرهنگ سازی به سبک جدید توجه می‌شود؛ چرا که جهانی شدن با فراهم سازی دسترسی همگام و انبوه سازی آموزش عالی نه تنها جنبه‌های نخبه‌گرایی و طبقاتی بودن آموزش عالی را از بین برده است، بلکه موجب کاهش کنتررا متمرکز فرهنگی و اجتماعی بر فرایندهای آموزش شده است (Amin Esmaeli, ۲۰۱۴).

¹ Globalization

² Waters

³ Albrow

⁴ International Monetary Fund

نتایج جهانی شدن را می توان در چهار بعد اصلی اقتصادی، سیاسی، فناوری، اجتماعی و فرهنگی در نظر گرفت که هر یک از این ابعاد به طور مستقیم با آموزش عالی در ارتباط است. از یک طرف شرایط جامعه در ابعاد فوق از نظر انتظارات و حمایت بر آموزش عالی اثر می گذارد و از طرف دیگر از عملکرد آموزش عالی با توسعه و انتقال دانش و انجام فعالیت های پژوهشی بر روند اقتصادی، سیاسی، فناوری و اجتماعی - فرهنگی جامعه اثر می پذیرد و بدین لحاظ ارتباط تنگاتنگی بین آموزش عالی و جهانی شدن وجود دارد. از یک طرف با افزایش ظرفیت دانشگاهها و پیدایش موسسات آموزش عالی جدید و گسترش فرصت های آموزشی و پاسخگویی به متقاضیان ورود به دانشگاهها که نتایج آن کاهش نابرابری و برقراری عدالت اجتماعی است و توسعه تکنولوژی های ارتباطی آموزشی و اطلاعاتی در اثر جهانی شدن که آخرین یافته ها در کوتاهترین زمان در جهان علم و دانش منتشر می شود، مواجه شده و از طرف دیگر با بالا رفتن ظرفیت دانشگاهها با ناتوانی دولتها در تامین بودجه و امکانات لازم برای دانشگاهها که برای رفع آن دولتها در ابتدا مشارکت متقاضیان و در نهایت مجبور به واگذاری موسسات آموزش عالی به بخش خصوصی می شوند (Khoshkhab, 2017). در نتیجه آن نابرابری های اجتماعی افزایش یافته و حتی آموزش عالی به جای این که در خدمت تحقیقات و پرورش مهارتها باشد در خدمت تجار و در راستای بهره وری های اقتصادی قرار می گیرد. امروزه، دانشگاهها به روی تمام افراد جامعه و نه نخبگان و افراد خاص گشوده شده است و این امر باعث گردیده که دانشگاه برای خروج افراد به تغییر معیارهای یادگیری و کاهش کیفیت و نزول از سطح مطلوب آموزش و خلاقیت و نوآوری مجبور گردد (Fazeli, 2004).

درباره تأثیر جهانی شدن بر دانشگاه ها، دو دیدگاه کلی موافق و مخالف وجود دارد. دیدگاه موافقین جهانی شدن آموزش؛ این گروه معتقدند که جهانی شدن باعث نزدیکی بیشتر کشورها از نظر مبادلات اقتصادی و فرهنگی می گردد و موجب همکاری و رقابت جهانی در زمینه های علمی، فرهنگی، ورزشی و هنری نیز خواهد شد. بر اساس نظر این گروه، در دیدگاه جهانی، آموزش و پرورش به عنوان وسیله ای برای شرکت در فعالیت های جهانی است. و افراد باید آموزش ببینند تا بتوانند در عرصه های بین المللی موفق باشند و این اهداف امری فراتر از موفقیت اقتصادی قلمداد می گردد. از نظر این گروه، جهانی شدن می تواند منجر به نوعی ترکیب فرهنگ ها گردد که در مرزهای ملی صورت می پذیرد. توانایی زندگی کردن فهمیدن و ارزش گذاردن بر تفاوت های فرهنگی یکی از ارزشمندترین درسهای

آموزش و پرورش است که در دیدگاه جهانی می توان آن را برآورده ساخت (Sundaran, 2011). یکی دیگر از اشکال جهانی شدن می تواند به صورت ملحق شدن به یک سیستم آموزشی بین المللی باشد. دیدگاه مخالفین جهانی شدن آموزش؛ از سوی دیگر مخالفین اعتقاد دارند که جهانی شدن آموزش و پرورش مانند سایر ابعاد جهانی شدن چون متأثر از فلسفه نتولیرالاست، از طرفی منجر به خصوصی شدن آموزش و در نهایت نابرابری بین فقیر و غنی می گردد، و از طرفی نیز معتقدند که الحاق آموزش و پرورش کشورها به ساختار جهانی تنها در قالب طرحهای بین المللی امکانپذیر بوده که اساسا تجاری، بازرگانی هستند و با هدف برقراری توافقیهای بین المللی بازرگانی و سرمایه گذاری طرح ریزی شده اند و همگی واحدهایی از برنامه جامع «فرآیند تشکیل مجامع کشورهای آمریکایی» هستند. این طرحها با وجود ماهیت تجاری خود به آموزش و پرورش نیز پرداخته و علاوه بر اینکه در مورد سیاستهای آموزشی به طور نامطلوبی تصمیم گیری شده است دارای اهداف و نقاط مشکوک و شبهه انگیزی هستند (Kuehn, 2000). با وجود مطالب فوق پدیده جهانی شدن مانند سایر پدیده ها، نکات مثبت و منفی را به اذعان متبادر می سازد. همچنین برخی تحقیقاتی که در زمینه جهانی شدن و آموزش عالی در داخل و خارج کشور انجام گرفته عبارتند از:

- خداوردی (1391) در واکاوی اینکه ابعاد، مؤلفه ها و نموده های جهانی شدن در عرصه آموزش عالی چه بوده است و فرآیند جهانی شدن چه تأثیری بر آموزش عالی ایران خواهد گذاشت؟ برای پاسخ به پرسش اصلی این فرضیه می توان گفت که «ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جهانی شدن در عرصه آموزش عالی باعث تقویت خصوصی سازی و تجاری شدن آموزش عالی، کاهش نقش دولت، و افزایش

واهمگرایی فرهنگی شده است»؛ اما واقعیت انکارناپذیر این است که دیدگاه واحدی در این خصوص وجود ندارد و هر مکتب و نظریه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر اساس دیدگاه‌های خود راهی نشان می‌دهد. نظام آموزش عالی ایران نیز از این قاعده مستثنا نیست (Khodaverdi, 2011). عزیزی (۱۳۸۵) در پژوهشی با عنوان درآمدی بر توسعه آموزش عالی در ایران با تأکید بر علوم انسانی، نقش آموزش عالی در توسعه اقتصادی را بررسی می‌کند. فصل اول علوم انسانی: چیستی و چرایی نام دارد. در فصل دوم، تاریخچه آموزش عالی کشور تحلیل می‌شود. در فصل سوم وضعیت آموزش و پژوهش و در فصل چهارم فرایندهای نارضایت بخش آموزش عالی در حوزه علوم انسانی تحلیل می‌شود. فصل پنجم این پژوهش به بررسی نقش و تأثیر کاربرد مدیریت کیفیت فراگیر در اصلاح و بهسازی و بهره‌ور کردن جنبه‌های کیفی فعالیت‌های علمی و پژوهشی مراکز آموزش عالی کشور در حوزه یادشده می‌پردازد (Azizi, 2006).

رحیمی (۱۳۹۹) مطالعه‌ای با عنوان توسعه آموزش و جهانی شدن آموزش عالی انجام داد. با توجه به روش پژوهش، جامعه آماری شامل کلیه اسناد، مدارک و منابع مرتبط با موضوع مورد بررسی می‌باشد. در اینخصوص نمونه‌گیری انجام نشده و کلیه منابع و مراجع در دسترس مذکور، مورد بررسی و تحلیل واقع شده است که نتایج‌شان داد: رسالت دانشگاه‌ها در فراگرد جهانی شدن با اتخاذ رویکردی آینده‌محور، استراتژی اهداف لازم را تدوین، اجرا و در این جستار تلاش کنند. همچنین نظام آموزش عالی و آموزش عمومی باید تلاش نماید تا تأثیر جهانی شدن بر جامعه و نهادهای آن را منعکس کنند. چرا که دانشگاه‌ها یکی از کانون‌های هدایت توسعه کشور است (Rahimi, 2019).

بوگسلاوسکی (۲۰۱۶) به بررسی عوامل موثر بر توسعه آموزش دانشگاهی در چارچوب فرآیندهای جهانی شدن تمرکز پرداخت. وی دریافت امروزه، مفهوم مدرن دانشگاه به طور قابل توجهی تغییر کرده است. فرآیندهای جهانی شدن و گذار به اقتصاد دانش، معماری دانشگاه و آموزش دانشگاهی را متحول می‌کند. آموزش به طور فزاینده‌ای بین‌المللی می‌شود و تعداد دانشجویان خارجی به طور مداوم در حال افزایش است. دانشگاه مدرن دستخوش دگرگونی‌های جدی است: ویژگی‌های کیفی آن در حال تغییر است، انتقال از دانشگاه کلاسیک به دانشگاه نوآور، از الگوی آموزش عالی کلاسیک به بعد کلاسیک در حال وقوع است. اشکال جدید آموزش عالی در حال توسعه است: دانشگاه آزاد، دانشگاه شبکه، چند

دانشگاهی، مرکز آموزشی و آموزش الکترونیکی (Boguslavskii, 2016). امروزه سیاستمداران و مسئولان دولتی و دیگران به ارزش آموزش و پژوهش‌های دانشگاهی و کیفیت و میزان آمادگی دانشجویان و نقش اساتید به عنوان نخبگان و متخصصان در شکل‌گیری جامعه جهانی، انتقادهای جدی بسیاری می‌کنند و در آینده ممکن است به شماری از وقایع غیر قابل پیش‌بینی و پر آشوب بیانجامد که بالقوه می‌تواند ماهیت آموزش عالی را دگرگون سازد. پس ضرورت دارد که موسسات آموزش عالی آمادگی لازم جهت رویارویی با امواج جهانی شدن را داشته و با نگرشی جامع و آینده‌نگر قادر به درک و فهم مسائل جهت تبیین، پیش‌بینی و حتی کنترل چالش‌ها باشند. لازم به ذکر است که نباید با چالش‌های آموزش عالی با دیدی بدبینانه برخورد کرد، بلکه چالش‌ها را باید شناخت و برای آنها راهبردهای منطقی و واقع‌بینانه اتخاذ نمود (Rigi, 2018). در صورتی که چالش‌ها از منظر فرصت‌سازمانی بررسی شوند یقیناً موجب پویایی نظام آموزش عالی خواهند شد. در این صورت حتی می‌تواند به هدایت چالش‌ها و به نوعی مدیریت بر چالش‌ها نیز امیدوار بود. از این رو، محقق به دلایل زیر این موضوع را انتخاب نموده است:

با توجه به اهمیت موضوع جهانی شدن و تأثیر آن بر سازمانها و نهادها به خصوص آموزش عالی (به دلیل نقش و جایگاه آن بر پیشرفت و توسعه جوامع) و ضرورت رویارویی با اثرات آن از یک طرف و

علاقه مندی محقق به موضوع و اعتمادی که محقق به پیشرفت جامعه به خصوص در زمینه های علمی، با توجه به معیارها و قابلیت های کشور دارد این مطالعه به دنبال پاسخگویی به این پرسش است که : «جهانی شدن چه تاثیری بر آینده توسعه آموزش عالی دارد؟ تا بر اساس آن مدل مناسب ارائه گردد.»

روش پژوهش:

این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر ماهیت پژوهش میدانی و از نظر جمع آوری داده ها کمی است که با روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه اعضای هیئت علمی دانشگاه های استان مازندران در دانشگاه های دولتی، پیام نور، آزاد و غیرانتفاعی بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۴۸ نفر برآورد شد که با استفاده از روش نمونه گیری غیر احتمالی در دسترس (به علت شرایط کرونا و میزان همکاری پاسخگویان) به پژوهش وارد شدند. روش گردآوری داده ها در این مطالعه از نوع کتابخانه ای (اسنادی) و میدانی (پرسشنامه ای) بود. جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته ۳۰ سوالی در طیف لیکرت ۵ گزینه ای لیکرت استفاده شد. دامنه نمره گذاری آن از ۳۰ تا ۱۵۰ بود. مشخصات آن در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول (۱): مشخصات پرسشنامه تحقیق

متغیر	مولفه ها	دامنه پاسخ
جهانی شدن	تمرکز زدایی آموزش عالی	۱-خیلی زیاد؛ ۲-زیاد؛ ۳-متوسط؛ ۴-کم؛ ۵-خیلی کم.
	توسعه فناوری آموزش عالی	۱-خیلی زیاد؛ ۲-زیاد؛ ۳-متوسط؛ ۴-کم؛ ۵-خیلی کم.
توسعه آموزش عالی	مهاجرت و فرارمغزها	۱-خیلی زیاد؛ ۲-زیاد؛ ۳-متوسط؛ ۴-کم؛ ۵-خیلی کم.
	رشد مهارت های چند بعدی آموزش عالی	۱-خیلی زیاد؛ ۲-زیاد؛ ۳-متوسط؛ ۴-کم؛ ۵-خیلی کم.
	روندهای آموزشی	۱-خیلی زیاد؛ ۲-زیاد؛ ۳-متوسط؛ ۴-کم؛ ۵-خیلی کم.
	روندهای پژوهشی	۱-خیلی زیاد؛ ۲-زیاد؛ ۳-متوسط؛ ۴-کم؛ ۵-خیلی کم.
	نیازسنجی آموزش عالی	۱-خیلی زیاد؛ ۲-زیاد؛ ۳-متوسط؛ ۴-کم؛ ۵-خیلی کم.

برای محاسبه روایی پرسشنامه، روایی صوری آن توسط صاحب نظران و روایی محتوایی آن توسط CVR ۰/۷۲ و همبستگی گویه ها علاوه بر تأیید تحلیل عاملی توسط معادلات ساختاری تأیید شد، همچنین پایایی آن در سطح آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰ مورد تأیید قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده ها، از آزمون معادلات ساختاری استفاده شد. مقدار پایایی به تفکیک سوالات در جدول ۲ ارائه شد.

جدول (۲): مشخصات پرسشنامه تحقیق

متغیر	تعداد سوالات	آلفای کرونباخ
جهانی شدن	۲۰	۰/۷۸۵
توسعه آموزش عالی	۱۰	۰/۸۰۵

همچنین تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی و با کاربرد نرم افزار لیزرل ۸.۸(Lisrel۸.۸) و استفاده از معادلات ساختاری انجام شد.

یافته‌ها:

نتایج حاصل از تحلیل توصیفی در این مطالعه نشان داد ۷۲/۹۹٪ (۲۵۴ نفر) از شرکت کنندگان در پژوهش، مرد و ۲۷/۰۱٪ (۹۴ نفر) زن بودند. بیشترین میزان فراوانی پاسخگویان در گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال بود (۴۳ درصد) و همچنین اکثر آنان متأهل بودند (۵۹/۳).

جدول (۳): شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
روندهای آموزشی	۲/۸۸	۰/۵۱
روندهای پژوهشی	۳/۰۱	۰/۶۴
نیازسنجی آموزش عالی	۳/۰۶	۰/۷۰
جهانی‌شدن آموزش عالی	۲/۹۶	۰/۸۵

در رابطه با متغیرهای مورد مطالعه، میانگین و انحراف معیار نمرات افراد شرکت کننده در پژوهش به ترتیب: میانگین روندهای آموزشی در آموزش عالی، ۲/۸۸، انحراف معیار ۰/۵۱، میانگین روندهای پژوهشی در آموزش عالی، ۳/۰۱، انحراف معیار ۰/۶۴، میانگین نیازسنجی آموزش عالی ۳/۰۶، انحراف معیار ۰/۷۰ و میانگین جهانی‌شدن آموزش عالی، ۲/۹۶، انحراف معیار ۰/۸۵ مشاهده شده است.

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ استفاده شد. نتایج محاسبه شده در سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ حاکی از نرمال بودن توزیع نمرات هر یک از متغیرهای روندهای آموزشی در آموزش عالی (۰/۳۲۴)، روندهای پژوهشی در آموزش عالی (۰/۱۸۶)، نیازسنجی آموزش عالی (۰/۲۰۹) و جهانی‌شدن (۰/۱۸۶) بود. دیگر مفروضه اساسی تحلیل عاملی، کفایت حجم نمونه می‌باشد که این مسئله توسط آزمون KMO و بارتلت بررسی شد و نتایج حاصل از آن نشان داد که میزان شاخص آزمون برابر با ۰/۸۷۰ و بیش از ۰/۶ به دست آمد که نشان از تایید وجود همبستگی بین پرسشها (گویه‌ها) و کفایت حجم نمونه می‌باشد (جدول ۴).

جدول (۴): نتیجه آزمون KMO و بارتلت

مقدار	آماره
۰/۸۷۰	KMO
۲۸۴۱/۷۶۷	مجدور کای
۱۱۲۸	درجه آزادی
۰/۰۰۱	ارزش p

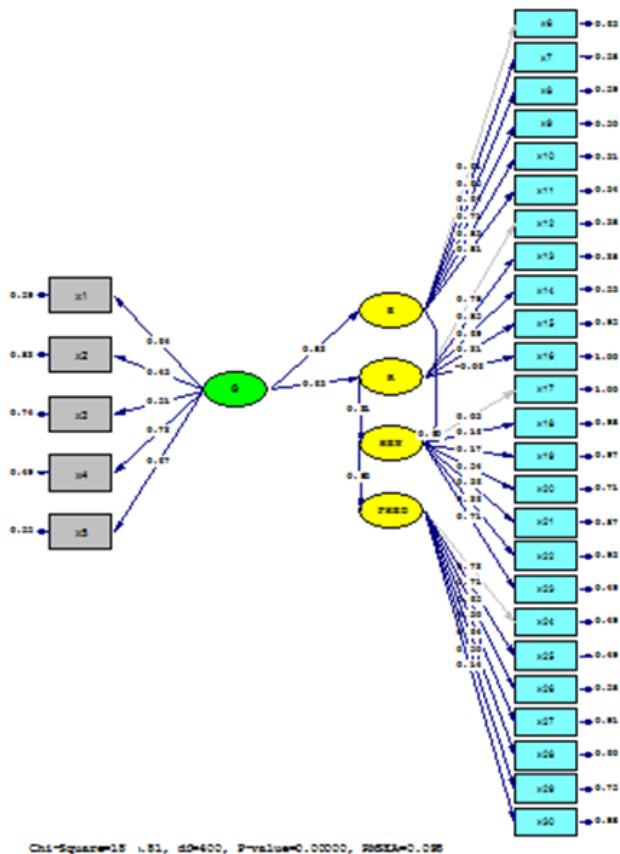
آزمون برازندگی در تحلیل تاییدی و مسیر، شاخص RMSEA، یا جذر برآورد واریانس خطای تقریب کمتر از هشت درصد شاخص X^2/F^2 کمتر از سه و (GFH, CFL, IFI, NNFI) بالاتر از ۹۰ درصد

می باشد. مقدار (T-Value) ضرایب معنی داری هر متغیر نیز بزرگتر از $1/96$ و کوچکتر از $-1/96$ باشد، مدا از برازش خوبی برخوردار است یا به عبارتی تقریب معقولی از جامعه می باشد. شاخص های برازندگی مدا مفهومی تحقیق در جدول (۵) ارائه شده است.

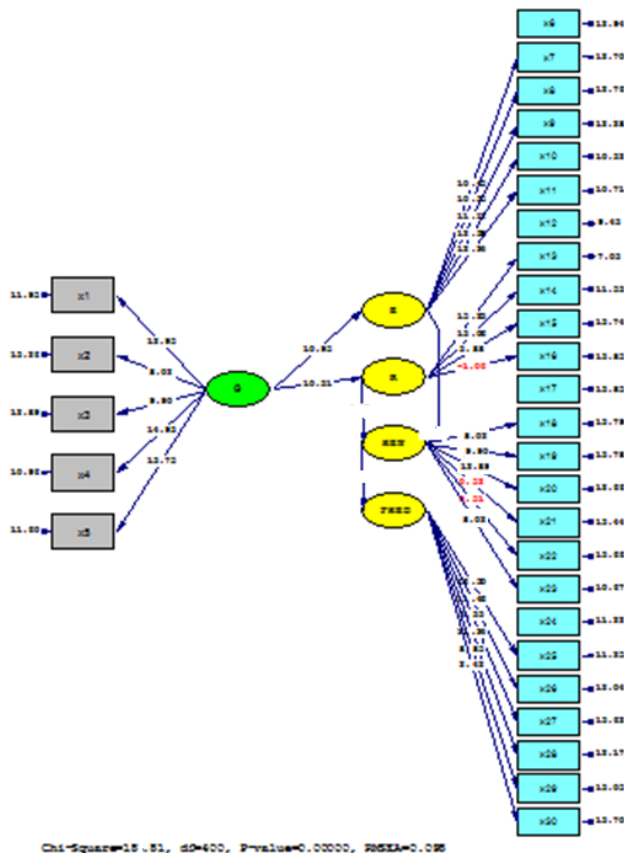
جدول (۵): شاخص های برازندگی مدا مفهومی تحقیق

تعریف	شاخص های خوب			شاخص های بد			
شاخص	شاخص برازندگی فزاینده	شاخص نرم نشده برازندگی	شاخص برزندگی تطبیقی	شاخص برزندگی	ریشه دوم میانگین مجذور پس ماندها	ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب	مجذور کاری
علائم	IFI	NNFI	CFI	GFI	RMR	RMSEA	X^2/df
استاندارد	≥ 0.9	> 0.9	≥ 0.9	≥ 0.9	نزدیک تر به صفر	هر چه کمتر	کمتر از ۳
برآورد	۰.۹۷	۰.۹۰	۰.۹۷	۰.۹۹	۰.۰۲۸	۰.۰۱۰	۱.۶
نتیجه	تایید	تایید	تایید	تایید	تایید	تایید	تایید

با توجه به نتایج جدول (۵) مقدار RMSEA برابر با $0/010$ می باشد لذا این مقدار کمتر از $0/1$ است که نشان دهنده این است که میانگین مجذور خطاهای مدا مناسب است و مدا قابل قبول می باشد. همچنین مقدار کای دو به درجه آزادی ($1/6$) بین ۱ و ۳ می باشد و میزان شاخص GFI ، CFI و NFI نیز به ترتیب برابر با $0/90$ ، $0/97$ و $0/99$ می باشد که نشان می دهند مدا اندازه گیری متغیرهای پژوهش، مدا مناسب (مدا دارای هماهنگی) است. با توجه به تحلیل فوق مدا اندازه گیری پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و تمامی گویه ها توان پیش بینی معنادار مولفه ها را دارد. به طور کلی در مرحله اول مدا اندازه گیری پژوهش CFA مورد تایید قرار گرفت و لذا می توان مدا ساختاری ترسیم گردد که در نمودارهای (۱) و (۲) نشان داده شده است. با توجه به تایید پیش فرض ها، معناداری شاخص های برازندگی مدا و همچنین معناداری مدا های اندازه گیری در معادلات ساختاری، می توان به بررسی سوالات با استفاده از مدا ساختاری پرداخت.

نمودار (۱): اندازه‌گیری مدل کلی و نتایج فرضیه‌ها در حالت استاندارد

نمودار (۲): اندازه گیری مدل کلی و نتایج فرضیه ها در حالت معنی دار
جدول (۶): پیش بینی متغیرهای پنهان توسط متغیرهای آشکار در مدل

متغیر مشاهده شده	جهت	متغیر پنهان	مقدار غیر استاندارد	مقدار استاندارد شده	اماره t	P
جهانی شدن	←	روندهای آموزشی	۰/۳۹۷	۰/۲۸۷	۵/۳۹۶	۰/۰۰۰
جهانی شدن	←	روندهای پژوهشی	۰/۳۵۱	۰/۲۴۰	۴/۰۳۴	۰/۰۰۰
جهانی شدن	←	نیازسنجی آموزش عالی	۰/۳۳۷	۰/۲۱۹	۳/۲۰۶	۰/۰۰۱

جدول (۷): برآورد مستقیم مدل به روش حداکثر درست نمایی (ML)

متغیر	B (اثر استاندارد نشده)	B (اثر استاندارد شده)	R ² (ضریب تبیین)
تاثیر جهانی شدن بر روندهای آموزشی	۰/۳۹۷	۰/۲۸۷	۰/۱۱۳
تاثیر جهانی شدن بر روندهای پژوهشی	۰/۳۵۱	۰/۲۴۰	۰/۰۸۴
تاثیر جهانی شدن بر نیازسنجی آموزش عالی	۰/۳۳۷	۰/۲۱۹	۰/۰۷۳

در جدول (۶) مقادیر استاندارد شده و استاندارد نشده مسیرهای پیش بینی متغیرهای پژوهش بروز را بر متغیر درون‌زا با یکدیگر و پیش بینی متغیرهای مشاهده شده بر متغیرهای پنهان را با توجه به مقدار t به دست آمده در مدل را نشان می‌دهد. به طور کلی تمامی مقادیر به دست آمده معنادار می‌باشد و نشان‌دهنده پیش بینی معنادار است. در ادامه برآورد مستقیم مربوط به مدل تاثیر جهانی شدن بر توسعه آموزش عالی در جدول (۷) ارائه شده است. نتایج حاصل از معادلات ساختاری حاکی است که مدل اندازه‌گیری تاثیر توسعه آموزش عالی از جهانی شدن معنادار بوده و می‌توان بیان کرد جهانی شدن بر وضعیت آموزش، روندهای پژوهش، نیازسنجی و آینده توسعه آموزش عالی تاثیر معناداری داشته است.

بحث و نتیجه‌گیری:

نتایج حاصل از معادلات ساختاری و تحلیل یافته‌ها در پاسخ به پرسش اساسی تحقیق، نشان داد جهانی شدن بر حوزه‌های آموزشی، پژوهشی و نیازسنجی نظام آموزش عالی موثر بوده است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های علی‌حانی (۱۳۹۸)، ریگی (۱۳۹۷)، رحیمی (۱۳۹۹)، بوگسلاوسکی (۲۰۱۶)، اسکات و استرایپر (۲۰۰۸) و مدا (۲۰۱۹) همسو بوده و آنها را تایید می‌کند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان نمود، جهانی شدن موجب ورود خدمات اجتماعی به آموزش عالی و قرار گرفتن در کنار رسالت دانشگاه‌ها که تا آن زمان انتقال دانش و پژوهش بود، گردید. بدین لحاظ برنامه‌ریزی درسی باید به گونه‌ای تنظیم گردد که پاسخگوی نیازهای روز دانشجویان و جوابگوی جامعه باشد. نیازهای جدید جامعه جهانی این ضرورت را ایجاب می‌کند که برنامه درسی به جای انتقال اطلاعات و ذخیره در حافظه، این قدرت را داشته باشد که تحولی در فرد ایجاد نماید و در زندگی وی قابل اجرا باشد. این تحول با رشد توانایی‌های فکری، ادراکی، مهارتی و توسعه مهارت‌های ارتباطی و انتقادی، تقویت ارزشها و اخلاقیات، افزایش نوآوری و خلاقیت و انعطاف‌پذیری و کاربرد فناوری‌های روز و ریسک‌پذیری، آموزش به شیوه پژوهشگری و حل مسئله، افزایش قدرت پردازش اطلاعات جهت کاربرد اطلاعات در حل مسائل پیچیده زندگی، به افراد کمک می‌نماید که در جامعه جهانی قادر به شناخت مسیر درست

مسیر تکامل باشند (Rigi, 2018). به این ترتیب، اهداف آموزش عالی باید بر خواسته از نیازها و انتظارات جامعه و متناسب با آنها بوده و یک دانشگاه در بهترین شرایط ممکن، باید دانشجویان را قادر به « دانستن»، « عمل کردن» و « زندگی و کار با دیگران» ساخته و در نهایت آنها را قادر سازد به عنوان انسانهای کامل، عملکرد موثر و کارایی داشته باشند. این نوع نگرش همه‌جانبه به یادگیری - که کسب دانش و رشد مهارت‌ها را با رشد و تکامل شخص و حفظ نظام ارزشی پیوند می‌دهد - همان چیزی است که آن را هدف آموزش عالی به طور کلی دانسته‌اند. از سویی دیگر، رشد سریع علم در کنار منسوخ‌شدگی سریع دانش و نیاز به روزآمد کردن اطلاعات موجب تمرکز برنامه درسی بر کیفیت به جای کمیت گردید به گونه‌ای که دانشجو به جای افزایش محفوظات، قادر به تجزیه و تحلیل اطلاعات و تشخیص اطلاعات درست از نادرست گردد و قادر باشد بدون سر در گمی در هویت که ناشی از کاهش فضا - زمان است، اطلاعات را ارزیابی نماید (Tahernejad et al, 2018). وابستگی متقابل افراد به یکدیگر و گسترش آگاهی و بیش از حد تخصصی شدن علوم، پیدایش رویکردی بین‌رشته‌ای را موجب گردیده و باعث ارتباط بیشتر متخصصین شاخه‌های متفاوت علوم و آموزش رشته‌های مختلف در یک درس گردیده است. لازم به ذکر است از آنجایی که اثرات جهانی شدن غیر قابل پیش‌بینی است، برنامه‌ریزی ثابتی برای آموزش عالی وجود ندارد و نیاز به برنامه‌ریزی مستمر قطعی است (Stromquis, 2007). همچنین رقابت بین جوامع در توسعه تکنولوژی‌های پیشرفته نیازمند انجام پژوهش‌های دانشگاهی است. لذا جایگاه پژوهش و تحقیق در هر جامعه بیانگر میزان رشد و توسعه جامعه است. با جهانی شدن تلفیق بین آموزش و پژوهش به سمت پر رنگ تر شدن

نقش پژوهش هدایت شده و یکی از معیارهای موفقیت اساتید و حتی دانشگاه ها به انتشار مقالات علمی بستگی دارد. چنانچه انتشار مقالات صرفاً هدف نباشد بلکه پل ارتباطی پژوهشگر حال و آینده باشد به عنوان یک فرصت افزایش برگزاری سمینارها و کنفرانسها با جهانی شدن موجب انتقال مطالب علمی روز به دانشجویان می گردد و با خروج دانشجویان از دانشگاه و ورود ایشان به بخش صنعت، این اطلاعات موجب رشد اقتصادی و رشد نرخ اشتغال در جامعه می گردد (Zeinabadi & Mohammadvand, 2016). علاوه بر این، در عصر حاضر نحوه پژوهش نیز تغییر یافته و بیشتر پژوهشها به صورت مشارکتی و گروهی صورت می گیرد و تیم های حل مسئله با تشریک مساعی پژوهشگران فراتر از تخصص آنها و انجام پژوهشهای فرارشته ای و با ادغام دانشهای رشته های مختلف به پژوهش و ارتباط پژوهشگران در سطح بین المللی و جهانی صورت می گیرد (RanaeiKurdsholi, 2017). این امر موجب بزرگ مقیاس شدن فعالیت های پژوهشی و واقعی تر شدن نتایج حاصل و و تحول روندهای پژوهشی در جریان جهانی شدن می انجامد.

با توجه به معناداری تأثیر جهانی شدن بر توسعه آموزش عالی، پیشنهاد می شود تا دانشگاههای استان مازندران از فرصتهای بین المللی در پژوهش و همچنین معیارهای مجلات پژوهشی و همچنین سیستم های آزمایشگاهی مدرن پژوهشی استفاده نموده و سیاستگذاران با استفاده از پذیرش الگوهای مفید جهانی در آموزش، استفاده از آخرین متدهای آموزش، به کارگیری فناوری های مبتنی بر اینترنت و فناوری های هوش مصنوعی و رایانش ابری این امور را تسهیل نمایند. همچنین دانشگاه های داخلی در آموزش و روزرسانی متدها و در اختیار گذاشتن آموزش های برای متقاضیان در سطح بین المللی، مبادله داشتن دانشجویان و استادان بین دانشگاه های مختلف در سطح دنیا برای آشنایی با شیوه های آموزش در نظام های مختلف آموزش عالی بهره جویند.

همچنین با توجه به آخرین تغییرات و تحولات در حوزه آموزش و همچنین پژوهش، برای به روزرسانی سیستم نظام آموزش عالی و همچنین دستیابی به هدف های عملیاتی و آرمانی و همچنین موفقیت در عرصه های منطقه ای و بین المللی، می بایست با توجه به شرایط متغیر و در حال گذار جهان سیاست های جدید و بروزی انجام شود تا در راستای نیاز سیستم آموزش عالی کشور باشد.

نیازسنجی تنها در سایه توجه به امر آینده پژوهی آموزش و پژوهش ممکن می باشد؛ توجه به کارگیری منابع انسانی ماهر که منتج از سیستم آموزشی و همچنین محقق و پژوهشگر که منتج از سیستم پژوهشی می باشد؛ می بایست سیاستگذار راهکارهای کلان و عملیاتی را در جهت دستیابی به بهترین ارزش افزوده ی ممکن اقدام نماید، توصیه می شود که با مشارکت همه استادان و دانشجویان رشته های مختلف در تمامی دانشگاه ها در سطوح مختلف و همچنین استفاده از تجارب بین المللی و استفاده از نظرات کارشناسان فرامنطقه ای و بین المللی، نیاز های کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت در امر آموزش و پژوهش در راستای نظام آموزش عالی شناسایی و تبیین شوند و سیاست گذاری مناسب اقدام شود. زیرا توجه به نیازهای نظام آموزش عالی و شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها و همچنین تدوین سیاست های کلان شیوه تعامل با دنیا می تواند اهداف کلان و چشم انداز روشنی نسبت به توسعه آموزش عالی تبیین و تدوین نمود. چرا که با پذیرش الگوهای علمی جهانی و یا تعدیل برخی از الگوها یا بومی سازی های خاص در راستای آموزش جهانی می تواند رویکرد آینده پژوهی و تدوین سناریو های اسناد بالادستی نظام آموزش عالی و سیاست های خرد و روبه های را تدوین و در قالب زمان معین به اجرا گذاشت تا در طی یک پروسه چند ساله تمامی اهداف توسعه نظام آموزش عالی محقق شود. این امر بدون مشارکت با سطح جامعه علمی بین المللی و همچنین مشارکت دادن همه ذینفعان و بهره مندان نظام آموزش عالی غیر ممکن می باشد. پس استفاده از تجربه بین المللی و الگو و متدها و همچنین استفاده از نظرات نخبگان و سیاستگذاران و تصمیم گیران و همچنین ذینفعان و بازار هدف آموزش عالی توصیه می شود.

از جمله مشکلات و محدودیت‌های تحقیق حاضر، محدودیت جغرافیایی بود، به طوری که تنها منحصر به دانشگاه های استاز مازندران بوده و قابلیت تعمیم پذیری در استاز های دیگر ندارد. همچنین جامعه آماری مورد مطالعه تنها اعضای هیئت علمی دانشگاه ها بوده و پیشنهاد می شود محققان آتی، در این زمینه به بررسی سایر اساتید و مدیران دانشگاهی پردازند.

منابع:

- بادامچی، م.، پارسانیا، ح.، & کلانتری، ع. (۲۰۲۰). گستره اجتماعی دین و قلمرو سکولاریسم در دانشگاه: مطالعه موردی دانشجویان ورودی‌های ۸۴-۹۰ دانشگاه صنعتی شریف. فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ، ۱۱۳(۵۰)، ۳۹-۸۳.
- فرهادی‌محلّی، & علی. (۲۰۱۱). بررسی تحلیلی پدیده جهانی شدن با تمرکز بر حوزه فرهنگ. مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۵(۲)، ۶۴-۸۵.
- رضوی، عبدالله، س.، & فر، س. (۲۰۱۳). اثر جهانی شدن اقتصاد بر رشد اقتصادی با استفاده از روش خود توضیحی برداری. مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۴(۱۲)، ۹-۳۳.
- Azizi, Nematollah (2006), An Introduction to the Development of Higher Education in Iran with Emphasis on the Humanities, Tehran, Research Institute for Cultural and Social Studies.
- Amin Esmaili, Hamid (2014), Their World and Higher Education, in the book: Encyclopedia of Higher Education by Nader Ghohli Ghorchian et al., Tehran: The Great Persian Encyclopedia Foundation.
- Boguslavskii, M. V., & Neborskii, Y. V. (2016). Development of the university education in the context of globalization. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 29, p. 01011). EDP Sciences.
- Fazeli, N. (2004) A Look at Globalization and Global Trends in Higher Education Developments and the Status of Higher Education in Iran, *Social Sciences Quarterly* .11 (25). [In Persian].
- Friedman, T. (1999). The Lexus and Olive tree: understanding globalization. *New York: Basic books*.
- Hirsch and Weber, Werner Zed and Luke E. (2017), Challenges to Higher Education in the Third Millennium, translated by Reza Yousefian, Tehran, Imam Hossein University, Printing and Publishing Institute.
- Jannati A; Narimani, M; Gholizadeh M (2014) Challenges and problems of teacher evaluation by students from the perspective of students of Tabriz University of Medical Sciences in 2013; *National Conference on Medical Education*; Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Volume 15. [In Persian]
- Kuehn, L. (2000). Responding to Globalization of Education in the Americas Strategies to Support Public Education. www.Vcn.bc.ca/idea/idekuehn.htm.
- Khodaverdi, Hassan. (2011). Globalization of Higher Education in the Third Millennium: Components and Dimensions, *International Relations Research*, Volume 2, Number 5: 164-133.
- Khoshkhab, Shahrbanoo (2017), The Interactive Effect of Economic Globalization and Higher Education on Economic Growth, Fourth National Conference on Management, Accounting and Economics with Emphasis on

Regional and Global Marketing, Tehran, available at: <https://civilica.com/doc/915319>.

- Khorshidi, Ghulam Hussain (2004), An Introduction to the Economics of Higher Education, Tehran: Deputy Minister of Culture and Social Affairs, Ministry of Science, Research and Technology.
- Meda L, (2019). Higher Education Curriculum in a Global Village, *Globalization*, George Yungchih Wang, *IntechOpen*, DOI: 10.5772/intechopen.84849.
- Rahimi, Fatemeh (2019), Development of Education and Globalization of Higher Education, Fifth International Conference on New Research in the Field of Educational Sciences and Psychology and Social Studies of Iran, Tehran, available at: <https://civilica.com/doc/1038741>.
- Rigi, Atefeh (2018), Globalization and its effects on higher education, the second conference on governance and public policy, Tehran, available at: <https://civilica.com/doc/931835>.
- Ranaei Kurdsholi, H; Shamshiri, B; Ali Mohammadloo, M, Nazari,P (2017). Identifying effective indicators to evaluate the quality of educational services of universities (Case study: Shiraz University). *Journal of New Approach in Educational Management*, 8 (31), 187-2.
- Scott, A. J., & Storper, M. (2006). Regions, globalization, development. *Regional studies*.
- Stromquist, N. P. (2007). Internationalization as a response to globalization: Radical shifts in university environments. *Higher Education*, 53(1), 81-105.
- Sundaran,A. (2001). There is nothing that is more important to One's Future than Education. www.Genevaews.com/gnir.html/current/E2_Alumni.html.
- Tahernejad, Alireza; Amini Zare, Simin; Yazdani, Partosadat (2019), Higher Education and Globalization, Third National Conference on New Approaches in Education and Research, Mahmoudabad, available at: <https://civilica.com/doc/829901>.
- Walker, G. (2000). Globalization and Education, *International Baccalaureate Organization*, Geneva News International Report.
- Zeinabadi, H.; Mohammadvand Pir al-Qar, M (2016). Managers as technology leaders in school: Findings of a combined exploratory research in smart schools in Tehran. *Journal of New Approach in Educational Management*, 6 (24), 1-22.

The Impact of Globalization on the future of the development of higher education

HanifehValinia Pasha¹ Farshideh Zamani^{1*}, Taraneh Enayati³

1- PhD student Educational Management, Islamic Azad University, Sari Branch, Iran. Email: hanife.pasha2017@gmail.com

2- Associate Professor, department of educational management, the human sciences faculty, Islamic Azad University, Sari, Iran. (Author) Email: f_zameni@yahoo.com

3-Assistant Professor of Educational Management. Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Sari Branch. Email: tenayati@yahoo.com

Abstract

Introduction: Globalization is a phenomenon that today leads all the pillars of society towards integration. Whereas higher education is an essential and constructive part of the cultural context of societies and is affected by the profound changes of globalization; the purpose of this study is to explain the impact of globalization on the future development of higher education in Mazandaran province and providing a suitable model in this field.

Methods: The method of this research was descriptive survey. The statistical population includes faculty members of universities in Mazandaran province and 348 people were selected as the sample size using the Cochran's formula, and in the qualitative part, with purposeful and snowball sampling methods, considering the saturation law, 15 people were selected as a statistical sample. A researcher-made questionnaire was used to collect data. The face validity and reliability was checked and confirmed by experts. In order to check its content validity, CVR was calculated and the value was 0.72; also, in addition to confirming the factor analysis, the correlation of the items was confirmed by the structural equations and reliability of the questionnaire with Cronbach's alpha higher than 0.70.

Results: The findings showed that the appropriateness of the structural equation model in explaining the impact of future globalization of higher education development in Iran was accepted and globalization had a significant effect on education status, research trends, needs assessment and future of higher education development ($t > 1.96$, Sig < 0.05). Using the coefficient of determination (R^2) resulting from the structural equations, globalization is effective on the development of educational fields 11%, research 8% and needs assessment 7% of the higher education system and also the beta coefficient showed the value of this effect as 29%, 24% and 22% respectively.

Conclusion: The results of this study showed that globalization has been effective on the educational and research areas of the higher education system. So that the process of globalization, the higher education system faces new needs and leads to the development of new educational and research processes, which will lead to the serious development of higher education.

Keywords: Globalization, Higher Education Development, Needs Assessment, Educational Management.